

КРІЗЬ ВІЙНУ ТА КАТОРГУ ДОНБАСУ ДО ЖАДАНОГО ПОВЕРНЕННЯ

На вік Софії Дем'янівни Гречанюк прийшлося не мало: бачила війну, яка забрала у сім'ї батька, колективізацію, працювала в колгоспі, де не можна було заробити трудодня, спробувала щастя й на Донбасі в шахті, а тоді доля привела її на Льонокомбінат, що тільки починав працювати. Робота важка, що там казати, та хоч близько до родини й те добре. Нині ж наша героїня теж не спить спокійно, адже онук перебуває в зоні АТО. Таке людське життя: скільки перипетій, колізій, безліч сюжетних ліній – роман можна писати.

Родина Гречанюків проживала в селі Кораблище на Млинівщині. Там у багатодітній сім'ї й народилася Софійка – ще за Польщі. Росла дівчинка розумною й скромною дитиною, пасла гусят, корівку. Батьки мали чимале господарство, тож діти змалку долучалися до

почала закривати церкви. Сім класів було те навчання, а далі вчилася на практиці самостійно. Матуся потребувала допомоги, оскільки батько загинув на фронті в Словаччині, старший брат перебував у Німеччині остарбайтером і сестра на фронті. А ми вже менші залишилися біля мами. Господарство чимале: корова, гуси, кури. Ми

праці. В селі діяла семирічна польська школа, де всім заправляв піп-чернець, який також проводив уроки богослов'я у середу та п'ятницю. Коли Софії виповнилося сім років, вона пішла до школи. На той момент піп-чернець хворів і його заміняв дякон. Тож дівчинка, поки той не вийшов, спокійно собі відвідувала уроки, а потім піп їй сказав: «Нині ти йди додому, бо стара вже в школу ходити». Не хотіли брати до школи бідних, тому діти всіх хто був бідніший до школи не ходили.

– Прибігла додому, гірко плачучи розповіла татові, що мені сказав піп. Батько сказав, щоб не плакала, а йшла пасти гусей. Так минуло два роки... У вересні 1939 року у село ввійшли радянські війська. Їх тоді зустрічали квітами, а вони в натовп кидали грудочки цукру. Втім, ейфорія скоріше була викликана визволенням з-під влади непопулярного польського режиму. Тоді ж, зі зміною влади, я змогла піти навчатися в школу, як і більшість сільських дітей. Мені вже дев'ять років виповнилося. Навчали нас Борис і Хава Штенбер. Навчалися ми в одному приміщенні, за довгими суцільними партами. Вивчали арифметику, українську та російську мови. Також дякон взяв мене у церковний хор, де я вчилася співати. Однак недовго тривало те навчання, оскільки радянська влада

виросщували льон і конопли, з яких пізніше виготовляли полотно – все це потребувало робочих рук, – ділиться спогадами Софія Дем'янівна.

З приходом радянської влади на західноукраїнських землях «штурмом» здійснюється індустріалізація та колективізація. Так у 1949 році в селі почав діяти колгосп, який забрав частину майна сім'ї. Софія теж пішла працювати в колгосп. Чотири роки зі світанку до пізньої ніченьки працювала вона на трудовні, яким кінця-краю не було. Вирішила покинути колгосп, але без паспорта їй нікуди дороги не було. Фактично у СРСР було встановлено дивовижний режим, який поєднував у собі справжній рабовласницький (у концтаборах), кріпацький (у селах) і капіталістичний (у містах) устрій. Безпаспортним селянам шлях до міст було закрито. В разі потреби паспорти селянам видавали райвідділи НКВС за довідками від голів колгоспу і сільради. Довідки дівчині голова колгоспу не дав, ще й пригрозив, як влаштується у Рівне чи Дубно на роботу, то забере. Та вона не відступилася й таки отримала довідку, правда від голови сільської ради. І виїхала працювати на Донбас у шахту.

– Працювала я машиністом редуктора на шахті № 31 в селищі Рутченкове, що знаходилося за два кілометри від Донецька. Пізніше перевелася на вагони – вагонницею, де вантажили вугілля. Ми його там розгортали й крейдою вписували номер зміни та вагона. Так пройшло три з половиною роки. Мама все бідкалася, що я там наче на каторзі термін відбуваю. Плюс моєї роботи в шахті – мамі не доводилося все вирощене й вигодуване її працюю здавати в колгосп. Я надсилала довідку, що працюю на підземних роботах і мама мала ось такі пільги. Звичайно, я сумувала за домівкою, а тут і подруга з якою ми там разом працювали вирішила звільнитися, тож я теж написала заяву. Начальник заяву підписав нам тільки з третього разу, не хотів відпускати, – розповідає Софія Дем'янівна.

Після повернення з Донбасу в 1956 році жінка приїхала в Рівне й тут більше року працювала домогосподаркою. Згодом влаштувалася на военні склади. Саме там Софія й зустріла свою долю –

майбутнього чоловіка Михайла Максимовича. Незабаром одружилися, народилися двоє синів – Віктор і Сергій.

– 1 лютого 1963 року я вийшла на роботу на Льонкомбінат, тут відпрацювала 24 роки й в 1987 вийшла на пенсію. Прийняли мене прибиральницею в підготовчий цех фабрики технічних тканин. Три дні ми наводили лад, прибирали, виносили сміття. Щоправда, пропрацювала я там недовго – через два місяці перевели на агрегати – змішувачем волокна в прядильно-підготовчий. Робота важка і клопітка, давалася взнаки й відсутність вентиляції в цехах – пилюка стовпом стояла. Як і в кожній роботі, так і тут були свої плюси й мінуси, але було де працювати.

У 1982 році Софія Дем'янівна нагороджена медаллю «Ветеран праці». Нині ж вона трохи шиє, в'яже, а влітку час доглядає невелику грядку, де крім городини красується безліч різноманітних квітів. Має трьох онуків, в очікуванні правнуків. Сподівається, що в Україні таки припиниться кровопролиття й настане мир, оскільки один із її онуків Віталій, ось уже два роки перебуває в зоні АТО.

Надія РОМАНЧУК